

ÜHISKONNAÕPETUS

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- 2) oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- 3) teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- 4) väärtustab inimõigusi ja demokraatiapõhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seaduskuulekas;
- 5) määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.

2. Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on oluline koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises.

Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel kujuneda ettevõtlikuks, ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele.

Esimeses kooliastmes on ühiskonnaõpetuse teemad lõimitud inimeseõpetuse ainekavva. Teises ja kolmandas kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi aina.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majandus, poliitika, õigus), ent ka suhteid teiste sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega vastavalt oma huvidele ja võimalustele.

Teises kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade koeksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

Kolmandas kooliastmes lisanduvad Eesti riigi funktsioneerimisega seotud institutsioonid. Riigi valitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone, nagu Riigikogu, valitsus, president, kohus, kohalik omavalitsus, riigikontroll, õiguskantsler.

Kuna osale õpilastest võib haridustee lõppeda põhikooliga, on enam pööratud tähelepanu poliitika avaldumisele igapäevaelus ning kodaniku rollile poliitikatulemite teadliku tarbijana (nt sotsiaalkaitse süsteemi kasutamine, valla/linna elukorralduses kaasaraäkimine, e-teenuste tarbimine jne).

Majanduse käsitlemine kolmandas kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele (ettevõtlikkus, kutsevalik, tulu tööst, eelarve, tarbimine ja toimetulek), ettevõtlusele (ettevõtte, ressursid, tootlikkus, kasum, konkurents), riigi majanduse reguleerimisele (majanduspoliitika, maksud, maksutulude kasutamine riigi arenguks; õigusrikkumisest tulenev kahju riigi majandusele) ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele (tarbimisühiskond, tööturu tasakaal, varanduslik kihistumine). Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste

põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Olulisel kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste omandamine, mis aitab kaasa õpilase toimetulekule ühiskonnas. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

Aine käsitlemisel on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpilaste õpimotivatsiooni arendamisele. Olulisel kohal on aktiivõppemeetodid, nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud. Tähtis on viia aine käsitlemine klassiruumist välja ning kasutada igal asjakohasel juhul elusituatsioone (nt demokraatia rakendamine koolis, kodanikualgatus ja vabatahtlik tegevus kodukohas).

Aktiivse kodaniku kontseptsioon käsitleb kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult kui hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse rakendussuuna võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt tarbijahariduses, kodanikualgatuses, koolielu korraldamises).

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, nagu ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonda, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikjal ei elata ühtviisi hästi jne.

Kogu õppes kasutatakse nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, arvestades kasutatava tarkvara legaalsust, interneti ja IT turvariske ning küberkuritegevust (riigiportaal, eteenused, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, teabepäring, õigusaktid internetis). Nii omandab õpilane teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva maailmas pidevalt kasvab.

3. Füüsiline õpikeskkond

1. Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus. Õppe sidumiseks igapäevaeluga võimaldab kool õpet väljaspool klassi.

2. Kool võimaldab kasutada klassiruumis Eesti Vabariigi põhiseadust, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni ning ÜRO lapse õiguste konventsiooni.

3. Kool võimaldab ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale (kontuur- ja seinakaardid, auvised, erialased teatmeteosed, ajalehed ja ajakirjad ning statistilised ja metoodilised materjalid).

4. Hindamine

II kooliaste

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad arvamused ja juhtumianalüüs, dokumendi, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded, mõiste ja selgituse kokkuviiimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms), info leidmine, kasutamine ja rühmitamine.

Selles vanuseastmes on eriti oluline, et arutlusoskust kujundavaid ja kontrollivaid ülesandeid koostades järgitaks jõukohasuse põhimõtet. Alustada tuleks lihtsamatest ülesannetest, kus õpilasele on lahendamiseks antud märksõnad, ülesande mõistmist ja lahendamist toetav selgitus ning täpne juhend.

III kooliaste

Kokkuvõtvaiks hindamiseks sobivad probleemküsimuste avamine, arvamislugu, uurimus ja juhtumianalüüs, dokumendi, statistiliste andmete ja karikatuuri analüüs, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded: mõiste ja selgituse kokkuviimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms), info rühmitamine.

Praktiliste tööde puhul hinnatakse töö planeerimise, teostamise, tulemuste tõlgendamise, järelduste tegemise, põhjendamise ning tulemuste esitamise oskust.

Ühiskonnaõpetus 6. kl 1 tund nädalas, kokku 35 tundi

Teema	Mah t	Meetodid, Hindamine	Õpikeskkond	Õpitulemused	Lõiming
1.1. Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm). Kultuur rahvusliku identiteedi kandjana *Rahvuslikud ja usulised kultuuritraditsioonid. Mõne Eestis elava vähemusrahvuse kultuur. Kohalik kirikukogudus	2	F: loeng-diskussioon. K: paaris töö, õppefilm „Juudid“ Mõisted: rahvas, rahvus, rass. Millised rahvused Eestis elavad. Tulpdiagramm Eestis elavatest rahvustest. I: individuaaltöö. Hindamine: Filmi põhjal küsimustele vastamine.	Teema illustreerimiseks: rahvusseltside ja usuühenduste koduleheküljed (nt Eestimaa Rahvuste Ühenduse infolehed http://www.nationalities.ee/ , Eesti Kirikute Nõukogu http://www.ekn.ee jne), raamatusari „Rahvused Eestis”, tõsielufilmid sarjast „Etnomosaik”, kohaliku omavalitsuse kodulehekülge; maailmahariduse portaal http://www.maailmakool.ee	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kodukoha rahvas ja kodukoha rahvused</i> . 2. Nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone. 3. Nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid.	1. Eesti keel ja kirjandus: teemad „Rahvaluule“, „Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus“ 2. Võõrkeeled: teema „Kodu ja lähiümbrus“ all kodu ning koduümbrus 3. Ajalugu: kogukonna identiteedi teke 4. Inimeseõpetus: teema „Suhtlemine teistega“ all eelarvamuste mõju 5. Matemaatika: statistilise materjali kasutamine 6. Läbiv teema: „Kultuuriline identiteet“
1.2. Sooline võrdõiguslikkus *Sooline võrdõiguslikkus klassis. Soolised stereotüübid	1	F: loeng. K: diskussioon väikestes rühmades, rollimäng, juhtumianalüüs. I: individuaalne töö.	Sotsiaalministeerium: http://www.sm.ee/tegevus/sooline-vordoiguslikkus.html ; Euroopa Komisjon: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=418&langId=et	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>sallivus, võrdõiguslikkus</i> . 2. Toob näiteid meeste ja naiste võrdsete õiguste ning nende rikkumiste kohta. 3. Suhtub sallivalt erinevustesse.	1. Inimeseõpetus: sugudevahelised erinevused, soorollid 2. Ajalugu: soorollide kujunemine ja muutumine 3. Eesti keel, kirjandus: soorollide kujutamine ilukirjanduses

1.3. Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere *Ühistegevus ja traditsioonid peres, suguvõsas, koolis, kodukohas	1	F: loeng-diskussioon. K: õppmäng, I: mõistekaart, Kuidas koostada oma pere sugupuud? Hindamine Jutt:Kuidas olen oma nime saanud.	Nimede päritolu; vaba sugupuu tegemise programm GENI (www.geni.com), see on ingliskeelne programm, mida on lihtne kasutada ning mis on ühtlasi sotsiaalne suhtluskeskkond; sugupuu uurimine	Teab ja hoiab kogukonna traditsioone.	1. Inimeseõpetus: kogukonnasisesed suhted 2. Ajalugu: kogukondade kujunemine ja roll 3. Eesti keel, kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduslikes teostes 4. Kunstiõpetus: teema avamine omaloomingus
1.4. Euroopa riigid, Eesti naaberriigid *Euroopa Liidu liikmesriigid	2	F: loeng-diskussioon. K: õppmäng, paaristöö, rollimäng. I: mõistekaart, ristsõna koostamine. Hindamine <u>Projekt: Nõo valla rõõmud, mured</u>	Euroopa Liitu tutvustavad materjalid (nt „12 lugu Euroopa Liidust” (2006) http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/60/index_et.htm , „Ülevaade Euroopa Liidust” (2007) http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/69/index_et.htm , Euroopa Liit slaididel http://europa.eu/abc/euslides/index_et.htm ; Euroopa Liidu teemalised õppemängud põhikoolile http://www.springday2010.net/ww/et/pub/spring2010/games_educational_games.htm)	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>riik</i> . 2. Nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis. 3. Teab, mis on isikutunnistus ja vajalikud reisidokumendid (pass, isikutunnistus).	1. Ajalugu: Euroopa tsivilisatsiooni kujunemine 2. Võõrkeeled: teema „Riigid ja nende kultuur“ all Eesti naaberriigid 3. Loodusõpetus: planeet Maa

Kohustuslik	Maht	Meetodid	Õpikeskkond	Õpitulemused	Lõiming
2.1. Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus * Tutvub valikuliselt ühe ühenduse tegevusega.	1	F: loeng-diskussioon. K: õppmäng, paaristöö, rollimäng. I: mõistekaart, ristsõna koostamine.	Mittetulundusühingute koduleheküljed (nt Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit http://www.ngo.ee/ jne)	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kodanikuühendus</i> , <i>kodanikualgatus</i> , <i>vabatahtlik tegevus</i> . 2. Nimetab kodukohas tegutsevaid seltsi, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust.	1. Matemaatika: statistilised materjalid 2. Inimeseõpetus: suhted teistega 3. Eesti keel: teema „Kodanikuühiskond ja rahvussuhted“

<p>2.2. Noorte-organisatsioonid Külalisesineja: noorteorganisatsioonide tutvustus *Tutvub valikuliselt ühe noorteorganisatsiooni eesmärkide ja tegevusega.</p>	1	<p>F: loeng-diskussioon. K: õppefilm, paaristöö, rollimäng, suunatud diskussioon, selle üle. I: individuaaltöö</p>	<p>Noorteportaal NIP http://www.nip.ee/, noorteorganisatsioonid (nt kodutütred http://www.kodutytar.ee, skaudid http://www.skaut.ee/, ELO http://www.elo.ee/ jne)</p>	<p>Nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone, kirjeldab nende tegevust ning osaleb neis võimaluse korral.</p>	<p>1. Eesti keel: teema „Mängiv inimene“ 2. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>
<p>2.3. Eakohased kodanikualgatuse võimalused</p>	1	<p>K: õppemäng, mõistekaart, vastavasisuline ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle. I: individuaaltöö Hindamine: Rühmatöö Heategevusliku projekti koostamine ja elluviimine</p>	<p>KOVi koduleheküljed, kohalikud ajalehed</p>	<p>Teab kodukoha kodanikualgatuse ning osaleb neis võimaluse korral.</p>	<p>1. Eesti keel: kodanikuühiskond ja rahvussuhted 2. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses 3. Inimeseõpetus: suhted teistega 4. Läbiv teema: „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“</p>
<p>2.4. Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsiooni- võimalused *Ühistegevusest tulenev kasu indiviidile ja kogukonnale</p>	2	<p>F: loeng-diskussioon. K: paaristöö, rollimäng, suunatud</p>	<p>KOVi koduleheküljed, kohalikud ajalehed; http://www.thehungersite.com – võimalus toetada realselt</p>	<p>Toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi.</p>	<p>1. Eesti keel: teema „Mängiv inimene“ 2. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses 3. Inimeseõpetus: suhted teistega 4. Ajalugu: eluolu erinevates tsivilisatsioonides 5. Muusika: kollektiivis koos musitseerimine</p>

Kohustuslik	Maht	Meetodid	Õpikeskkond	Õpitulemused	Lõiming
1.1. Rahva osalemine ühiskonna valitsemises *Teised osalusvormid: rahvahääletus, suhtlemine poliitikute ja ametnikega	2	F: loeng-diskussioon. K: paaristöö, rollimäng, suunatud diskussioon, selle üle. I: individuaaltöö	E-demokraatia võimalused (nt Riigiportaal http://www.eesti.ee jne); näidisreferendumi või valimiskampaania (-reklaami) korraldamine	1. Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia</i> , <i>valimised</i> . 2. Iseloomustab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid (arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja olla valitud).	1. Ajalugu: demokraatia kujunemine 2. Matemaatika: statistiline materjal 3. Eesti keel: teema „Kodanikuühiskond“ 4. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
1.2. Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus *Ühe institutsiooni ülesanded ja struktuur	2	F: loeng-diskussioon. K: paaristöö, I: individuaaltöö Hindamine: Tööleht: riigi valitsemine	Riigiasutuste kodulehed (nt Haridus- ja Teadusministeerium http://www.hm.ee/ , Riigikogu http://www.riigikogu.ee/ , Vabariigi President http://www.president.ee/et/ jne)	1. Teab, et Eesti on demokraatlik vabariik. 2. Nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi ning kohtu peamisi ülesandeid.	Ajalugu: erinevad riigiinstitutsioonid ajaloo vältel
1.3. Kohalik omavalitsus *Kodukoha probleemid, analüüs, ettepanekud	1	F: suunav diskussioon. K: rollimäng,	Õppekäik KOVi või kohtumine KOVi esindajatega	Teab, mis on kohalik omavalitsus, ning toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse kohta.	1. Loodusõpetus: asula elukeskkonnana 2. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses 3. Kunstiõpetus: teema avamine omaloomingus

1.4. Seaduse üliluslikkus, seadus kui regulatsioon *Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (PGS) õpilase, õpetaja, lapsevanema õigustest ning kohustustest	1	F: suunav diskussioon. K: juhtumianalüüs, vastavasisuline ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle.	Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>seadus</i> . 2. Teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, ning toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta.	1. Inimeseõpetus: seaduskuulekus 2. Ajalugu: seaduste teke ja roll 3. Eesti keel: väärtus ja kõlblus 4. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
1.5. Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne *Inimõiguste universaalsus. Lapse õigused. ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon (dokumenti ei õpita))	1	F: loeng-diskussioon. K: õppefilm, paaristöö, rollimäng, suunatud diskussioon, selle üle. I: individuaaltöö Hindamine: Inimõigused	ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon; lapse õiguste konventsioon	1. Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>inimõigus</i> . 2. Nimetab ja austab inimõigusi.	1. Inimeseõpetus: tervisekasvatus 2. Ajalugu: inimese õiguslik seisund ja kaitse 3. Eesti keel: teema „Kodus ja koolis“ 4. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses

Kohustuslik	Maht	Meetod	Õpikeskkond	Õpitulemused	Lõiming
2.1. Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses *Mõne tegevuse praktiline korraldamine koolis	1	F: loeng-diskussioon. K: paaristöö, rollimäng, I: individuaaltöö	Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, õpilasmavalitsusi käsitlevad kodulehed (nt Eesti Õpilasesinduste Liit http://www.escu.ee/ jne); oma kooli õpilasesindusega kohtumine, õpilaskoosoleku korraldamine	1. Kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis. 2. Märkab ning arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks ja kokkulepeteks.	1. Eesti keel: teema „Kodus ja koolis“ 2. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses

2.2. Kooli sisekord (kodukord)	1	F: loeng-diskussioon. K: rollimäng, suunatud diskussioon, selle üle. I: individuaaltöö	Ettepanekute esitamine oma kooli kodukorra eeskirja täiendamiseks ja muutmiseks	Toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat.	Inimeseõpetus: suhtlemine teistega, konfliktide lahendamine
2.3. Lapse õigused (õigus saada haridust, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal *Teised lapse õigused (valikuliselt)	2	F: suunav diskussioon. K: juhtumianalüüs, vastavasisuline ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle. Hindamine: Mul on õigus/ mul on kohustus.	Lapse õiguste konventsioon, noorte abitelefoni (nt Lasteabi telefon 116 111 jne)	1. Tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu ning on viisakas, sõbralik ja väärikas. 2. Oskab otsida ja pakkuda abi probleemide lahendamisel.	1. Inimeseõpetus: teema „Turvalisus ja riskikäitumine“ all õnnetusjuhtumite ennetamine, abi kutsumine 2. Eesti keel: teema „Kodus ja koolis“ 3. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses

Kohustuslik	Maht	meetodid	Õpikeskkond	Õpitulemused	Lõiming
1.1. Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine *Pangateenused (SMS-laenud)	2	F: suunav diskussioon. K: juhtumianalüüs, vastavasisuline ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle.	Raha planeerimine (nt tarbijaveeb http://www.minuraha.ee jne), statistilised andmebaasid (nt Statistikaameti kodulehekülj http://www.stat.ee/ jne)	1.	1. Inimeseõpetus: teema „Tervislik eluviis“ juures päevaplaani koostamine 2. Matemaatika: kulude planeerimine, kell ja kalender 3. Eesti keel: väärtused ja kõlblus 4. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses 5. Tehnoloogiaõpe: töömaailm

<p>1.2. Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas Töökultuur ja tööeetika *Innovatsioon ettevõtluses, ettevõtete sulgemine. Kutsevalik. Hariduse osa karjääri kujundamisel</p>	3	<p>F: suunav diskussioon. K: rühmatöö, . I: individuaaltöö</p> <p>Hindamine: Test min u oskused ja võimed. Minu elulutse tulevikus.</p>	<p>Kodukohas tegutsevate ettevõtete koduleheküljed; elukutsevalikut hõlbustavad lehed (nt Rajaleidja http://www.rajaleidja.ee/ jne)</p>	<p>1. Iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed. 2. Selgitab, miks on ühiskonna toimimiseks vaja erinevaid elukutseid. 3. Väärtustab enda ja teiste tööd.</p>	<p>1. Inimeseõpetus: tervisenõuded 2. Eesti keel: väärtus ja kõlblus 3. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses 4. Võõrkeeled: teema „Kodu ja lähiümbrus“ all pereliikmete ametid, teema „Igapäevaelu, õppimine ja töö“ all ametid 5. Ajalugu: tööjaotus ühiskonnas 6. Kunstiõpetus: teema avamine omaloomingus 7. Tööõpetus: töökultuur, tööohutus</p>
<p>1.3. Teadlik, säästev tarbimine *Kaupade ja pakendite korduskasutus</p>	2	<p>F: loeng-diskussioon. K: paaristöö, rollimäng, I: individuaaltöö</p>	<p>Tarbimisega seotud kodulehed (nt Eesti Tarbijakaitse Liit http://www.tarbijakaitse.ee/, elektrooniline tarbija- ja pakendiinfo http://www.envir.ee/999 jne)</p>	<p>1. Oskab lugeda tooteinfot ja teab, kuhu kaebustega pöörduda. 2. Tunneb tarbija õigusi.</p>	<p>1. Inimeseõpetus: teema „Keskkond ja tervis“ all keskkonna turvalisus 2. Loodusõpetus: asula elukeskkonnana 3. Eesti keel: teema „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ 4. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses 5. Võõrkeeled: teema „Igapäevaelu, õppimine ja töö“ all poeskäik 6. Kunst: ohutusnõuded, teema avamine omaloomingus 7. Tööõpetus: tootmise mõju keskkonnale</p>

Teema	Maht	Meetodid	Õpikeskkond	Õpitulemused	Lõiming
1.1. Raamatukogu, Internet *E-raamatukogu	2	I: individuaaltöö F: loeng- diskussioon K: paaristöö HindamineRühmatöö: Meie oma ajaleht. (koostööprojekt eesti keele ja arvutiõpetusega.)	Tuntumad otsingumootorid (nt Google, Neti jne), ajalehtede elektroonilised väljaanded (nt Postimees www.postimees.ee), kooliga seotud infoportaalid (nt Miksike http://www.miksike.ee/ , Koolielu www.koolielu.ee jne), Interneti-põhised teatmeteosed (nt Wikipedia), noorteportaalid (nt http://www.kuut.ee/), suhtluskeskkonnad (nt Rate, Orkut, Facebook, Twitter jne); e-raamatukogud (nt ESTER), muusika ja video vahetuskeskkonnad (nt YouTube jne)	1. Tunneb Interneti võimalusi, kasutamise ohtusid ja informatsioonilise enesemääramise võimalusi. 2. Oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks.	1. Eesti keel: teabekeskond 2. Inimeseõpetus: internetisuhtluse ohud ja võimalused
1.2. Ajalehed, ajakirjad, raadio, televisioon, meediakanalite integratsioon *Uudiste portaalid	1	F: loeng- diskussioon K: paaristöö I: individuaaltöö	Oma kooli leht, kohalikud ja üleriigilised ajalehed, ajalehtede elektroonilised väljaanded (nt Postimees www.postimees.ee)	Oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks, sh kasutab indekseid, sõnastikke, otsingumootoreid, entsüklopeediat.	Eesti keel: teabekeskond
1.3. Autoriõiguste kaitse *Oma kooli leht, kooli kodulehekülg, võrgukogukonnad	1	F: loeng- diskussioon K: paaristöö, rühmatöö, I: individuaaltöö	Intellektuaalomandi kohta käiv info (nt http://www.autor.ee/est jne), suhtluskeskkonnad (nt Rate, Orkut, Facebook, Twitter jne); e-raamatukogud (nt ESTER), muusika ja video vahetuskeskkonnad (nt YouTube jne)	1. Väärtustab teiste autorite ja enda tehtud tööd; viitab teiste autorite loomingule; tunneb autorina vastutust oma teose eest. 2. Teadvustab intellektuaalse omandi kaitsega seotud probleeme Internetis.	1. Eesti keel: teabekeskond 2. Kirjandus: autori roll 3. Muusikaõpetus: autoriõigused 4. Kunstiõpetus: autoriõigused

<p>1.3. Teadlik infotarbimine ja -edastamine *Turundus-kommunikatsioon ja reklaam</p>	<p>2</p>	<p>F: loeng- diskussioon K: paaristöö, rühmatöö, I: individuaaltöö Hindamine : Ajalehtede näitus.</p>	<p>Tuntumad otsingumootorid (nt Google, Neti jne), oma kooli leht, kohalikud ja üleriigilised ajalehed, ajalehtede elektroonilised väljaanded (nt Postimees www.postimees.ee jne), kooliga seotud infoportaalid (nt Miksike http://www.miksike.ee/, Koolielu www.koolielu.ee jne), Interneti-põhised teatmeteosed (nt Wikipedia), noorteportaalid (nt http://www.kuut.ee/), suhtluskeskkonnad (nt Rate, Orkut, Facebook, Twitter jne); e-raamatukogud (nt ESTER), muusika ja video vahetuskeskkonnad (nt YouTube jne).</p>	<p>1. Oskab eristada fakti ja arvamust. 2. Saab aru, et reklaamiga taotletakse müügiedu. 3. Oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks, sh kasutab indekseid, sõnastikke, otsingumootoreid, entsüklopeediat. 4. Oskab esitada oma teadmisi ja seisukohti; loob, kasutab ning jagab infot.</p>	<p>1. Eesti keel: teema „Teabekeskond“ 2. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses 3. Inimeseõpetus: teema „Turvalisus ja riskikäitumine“ all meediaohud, vastutus oma sõnade ja tegude eest meedias</p>
---	----------	--	--	--	---

Ühiskonnaõpetus 9. kl 1 tund nädalas, kokku 35 tundi

Kohustuslik teema /maht	Õpitulemused	Metoodilised soovitused	Soovitused hindamise osa.
<p>Ühiskond – inimese kooselu vorm 8 tundi</p>			
<p>Ühiskonna sektorid ja valdkonnad. Kommunikatsioon ühiskonnas. 4 tundi. 1. Millest koosneb ühiskond? 2. Ühiskonnaelu valdkonnad. 3. Poliitika. Avaliku poliitika liigid. 4. Infopoliitika ja massikommunikatsioon.</p>	<p>Õpilane: 1. teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid kodanikuühiskond, vabaihendus, kodanikuosalus, kodanikualgatus; 2. mõistab kodanikuühiskonna ja vabaihenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi; iseloostab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel; 3. oskab kasutada tegutsemisvõimalusi kodanikuühiskonnas; analüüsib probleeme ning pakub lahendusi;</p>	<p>Töö massikommunikatsioonivahenditega, tekstidega, allikmaterjaliga; seoste loomine teoreetilise materjali ja praktilise eluga, küsimuste koostamine, arutus ja hinnangu andmine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teoreetilise materjali omandamine. Tunnikontroll. • Praktilise ülesande hindamine. Rühmatöö.

4. orienteerub infokeskkonnas, suudab infot kriitiliselt hinnata ja kasutada;
5. teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid avalik arvamus, avalik elu, eraelu, ajakirjandusvabadus, ajakirjanduseetika, autoriõigus, autorivastutus, reklaam ja plagiaat;
6. mõistab ajakirjanduses käsitletavaid probleeme; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid probleemide kirjeldamiseks;
7. tunneb ja austab autori õigusi ning vastutust; viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt.

Õplase pädevused:

Õpilane oskab:

1. hinnata ajakirjanduse rolli ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne.
2. teab kommunikatsioonieetika põhimõtteid, avaliku ja eraelu piiri; suhtlemiskultuuri.
3. saab aru turunduskommunikatsioonist, selle funktsioonidest ja liikidest: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommerts-reklaam jne.
4. teab, mis on autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine.
5. teab, mis on plagieerimine.
6. oskab teavet tõlgendada ja kriitiliselt analüüsida; fakte ja arvamusi eristada.

<p>Kellest koosneb ühiskond. Inimeste mitmekesised huvid. Riik. 4 tundi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuidas rahvastikku uurida? • Mille alusel rahvastik jaotub? • Kuidas toimib demokraatlik ühiskond? 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid sotsiaalsed erinevused, sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus, identiteet, mitmekultuurilisus; 2. märkab erinevusi sotsiaalsete rühmade vahel ja mõistab nende põhjusi; 3. väärtustab sotsiaalset õiglust ja sidusust; 4. väärtustab soolist võrdõiguslikkust; 5. mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste kultuuride esindajatega. <p>Õplase pädevused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teab, millised on sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm. 2. teab, mis on sotsiaalne kihistumine ja millised on selle põhjused. 3. oskab kasutada mõisteid sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus, sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus, solidaarsus. 4. teab, millised on inimeste väärtused ja identiteedid. 5. teab, mis iseloomustab mitmekultuurilist ühiskonda ja selle võimalusi ning probleeme. 	<p>Töö Eesti Statistikaameti koduleheküljega (viimase rahvaloenduse andmed); põhjuse-tagajärje seoste leidmine; küsimuste koostamine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) . Praktilise ülesande koostamine Eesti ühikonna hetkeseisust.</p>	<p>Praktiline töö/ essee: Mis iseloomustab Eesti demograafilist olukorda. Mõistete kontroll.</p>
Demokraatlik valitsemine 15 tundi			
<p>Demokraatia. Eesti kui parlamentaarne demokraatia. Kuidas rahvas osaleb valitsemises. 3 tundi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mis on demokraatia, otsene demokraatia ja osalusdemokraatia? Mis on diktatuur? 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid demokraatia, autokraatia, totalitarism, põhiseaduslik institutsioon teab, põhiseaduslik institutsioon, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus 	<p>Maailmapoliitiline kaart ning tänapäeval eksisteerivad erinevad valitsemisvormid ja nende võrdlemine. Analüüs maailma riigivalitsemise vormide kohta. Ettekanne ühe põhiseadusliku institutsiooni tööst.</p>	<p>Esitluse hinne ja tunnikontroll.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Mis on monarhia, mis vabariik? • Millised on Eesti Vabariigi 7 põhiseaduslikku institutsiooni, nende esindajad ja ülesanded? 	<p>(KOV);</p> <p>võimude lahusus ja tasakaal, õigusriik;</p> <p>2. selgitab demokraatia põhimõtteid ning nende rakendamist riigivalitsemises;</p> <p>3. väärtustab demokraatlikke vabadusi ja tunneb demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igaühe võrdsust seaduse ees);</p> <p>käitub demokraatia põhimõtete järgi;</p> <p>4. oskab vahet teha demokraatial ja autokraatial, tunneb ja selgitab demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni ja annab neile hinnangu;</p> <p>5. selgitab õigusriigi toimimise põhimõtteid.</p> <p>Õpilase pädevused:</p> <p>Õpilane:</p> <p>1. oskab näha demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevusi.</p> <p>2. teab, millised on demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal.</p> <p>3. teab, mis iseloomustab õigusriiki, kodanikuvabadusi ja -õigusi.</p>		
<p><i>Põhiseadus ja teised õigusaktid.</i></p> <p><i>Eesti kohtusüsteem, õiguskaitse ja kohus.</i></p> <p><i>3 tundi.</i></p> <p>1. Eestis kehtiv põhisedus.</p> <p>2. Kuidas toimub põhiseaduse muutmine?</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1. teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid põhiseadus, põhiseaduslikud õigused, kohus, õigusakt;</p>	<p>Elektroniline Riigi Teataja (eRT) ja sealt info otsimine.</p> <p>Rollimäng.</p>	<p>Praktilise töö hinne. Info otsimine Eesti Vabariigi põhiseadusest ja Riigi Teatajast.</p>

<p>3. Eesti kohtusüsteemi ülesehitus ja tegevus. 4. Demokraatliku kohtupidamise põhimõtted. 5. Korrakohase protsessi põhimõtted.</p>	<p>2. tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust; 3. mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda. Oskab leida vajalikku õigusakti, kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT);</p> <p>Õpilase pädevused:</p> <p>1. teab, mis on põhiseadus. 2. teab, milline on Eesti õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus, nende õigused ja kohustused Eestis.</p>		
<p>Riigikogu, Vabariigi President, Vabariigi Valitsus, maakonnad ja omavalitsused.5 tundi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riigikogu töö ülesehitus. • Vabariigi Presidendi ülesanded ja valimine. • Vabariigi Valitsuse ametissenimetamine, koosseis ja ülesanded. • Maakondade ja kohaliku omavalitsuse töö. 	<p>Õpilane:</p> <p>1. teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev võim, president, kohalik omavalitsus (KOV), erakond, valimised; 2. iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust (kaart); 3. suhtleb riigi- ja omavalitsusasutustega, sh riigi- ja omavalitsusasutuste portaale kasutades;</p> <p>Pädevused:</p> <p>Õpilane:</p>	<p>Õpetaja esitlus Riigikogu, Vabariigi Valitsuse , Vabariigi Presidendi ja kohaliku omavalitsuse tööst. Õpilaste tutvustus ühe eelnimetatud institutsiooni kodulehest.</p>	<p>Kontrolltöö ja esitluse hinne.</p>

	<p>1. teab, milline on Riigikogu koosseis ja ülesanded; milline on valitsuse moodustamise viisid ja mis on valitsuse ülesanded; teab Vabariigi Presidendi ja kohalik omavalitsuse ülesandeid.</p> <p>2. teab, mis on erakonnad, millised on erakonna ülesanded demokraatlikus riigis, millised on Eesti parlamendierakonnad.</p>		
<p>Riigikaitse ja riigi julgeolek. 4 tundi.</p> <ul style="list-style-type: none"> Eesti Vabariigi korrakaitseorganid. Kodanikukaitse. Eesti riigikaitse struktuur ja funktsioonid. Eesti riik rahvusvahelistes organisatsioonides. 	<p>Õpilane:</p> <p>1. teab, milline on Eesti riigikaitse ülesehitus;</p> <p>2. teab, millised on Eesti korrakaitseorganid;</p> <p>3. teab peamisi rahvusvahelisi organisatsioone, mille liige Eesti on.</p>	<p>Teoreetilise materjali edasiandmine. Ajakirjanduse ja teiste infoallikate põhjal esitlus, millistel misioonidel Eesti kaitseväelased osalevad, mis on kaitseteenistusse võtmise tingimused, millised katastroofid on Eestit tabanud jne.</p>	<p>Tunnikontroll ja esitluste hinne.</p>
<p>Kodanikud ja demokraatia 8 tundi.</p>			
<p>Huvide realiseerimise kanalid ja kodanikuosalus. 3 tundi.</p> <ul style="list-style-type: none"> Millised on ühiskondlikud liikumised, huvi- ehk survegrupid ja erakonnad Mis on kodanikuosalus. 	<p>Õpilane:</p> <p>1. teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid kodanikuühiskond, vabaühendus, kodanikuosalus, kodanikualgatus;</p> <p>2. mõistab kodanikuühiskonna ja vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmäärke;</p> <p>iseloomustab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel;</p> <p>3. oskab kasutada tegutsemisvõimalusi kodanikuühiskonnas; analüüsib probleeme ning pakub lahendusi;</p> <ul style="list-style-type: none"> algatab ja toetab koostööd ühiste eesmärkide püstitamisel ja elluviimisel. <p>Pädevused:</p>	<p>Töö allikmaterjaliga (tekstid, illustratsioonid,); kirjeldamine; töö mõistetega; mõistekaart; võrdlemine, analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine; arutlus (küsimuste või märksõnade alusel) rühmatöö; infootsing ja esitlemine</p>	<p>Loovtöö hinne. Projekti eskiis ja selle tutvustus.</p>

	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tunneb kodanikuühiskonna olemust ja põhijooni. 2. teab, mis on vabaühendused ja MTÜd. 3. teab, kuhu kuuluvad kirik ja usuühendused. 4. teab, milles seisneb kodanikuosalus ja kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. 5. teab, millised on noorte osalusvõimalused, õpilasomavalitsus ja õpilasorganisatsioonid. 6. omab ülevaadet noorteprojektidest. 7. oskab käituda kriisioludes. 		
<p><i>Inimese õigused, vabadused ja kohustused.</i> <i>3 tundi</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Millised on põhiõigused, vabadused ja kohustused Eesti Vabariigi põhiseaduses? 2. Millised on inimõigused? 3. Usk ja usuvabadus. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid inimõigused, põhiõigused, sotsiaal-majanduslikud õigused, poliitilised õigused, kultuurilised õigused; 2. tunneb inimõigusi ja lastekaitse põhimõtteid, märkab nende rikkumist (sh vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus jm); tunneb õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost; 3. tunneb riske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust otsida abi. <p>Pädevused: Õpilane teab:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. inimõigusi meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku rolli nende tagamisel. 	<p>Arutus (küsimuste või märksõnade alusel) ja hinnangu andmine ühiskonna arengule ja õiguste arengule; rühmatöö; infootsing ja esitlemine</p>	<p>Rühmatöö ja arutlemisoscuse hindamine.</p>

	<p>2. millised on põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused.</p> <p>3. lapse õigusi, kohustusi ja vastutus.</p> <p>4. millised on lastekaitse rahvusvahelised probleemid.</p> <p>5. mis on inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne ekspluateerimine jm.</p> <p>6. UNICEFi tegevust.</p>		
--	--	--	--

<p><i>Kodanikud ja kodakondsus 2 tundi.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuidas toimub Eesti Vabariigi kodakondsuse omandamine? • Millised on kodanike ja mittekodanike õigused? • Mis on kodakondsus? 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teab, mis on kodakondsus. 2. teab, millised on Eesti kodakondsuse saamise tingimused, kodanikuõigused ja -kohustused. 3. teab, kes on Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigusi ja kohustusi Eestis. 4. teab, kellel on õigus osaleda valimistel, milline on valimiste üldine protseduur, kes on kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. 	<p>Kodakondsusseadus ja Eesti vabariigi põhiseadus. Ülesanded nende õigusaktide põhjal.</p>	<p>Tunnikontroll ja praktilise ülesande hinne.</p>
--	---	---	--